

Једном прошловековном француском политичару приписује се изјава како толико воли Немачку да му је изузетно драго што их има две. Мислим да је српска јавна сцена ових дана преплављена сличном врстом „љубави“ према радикалима.

Сви су то знали и очекивали – многи и прижељкивали – али су ипак скоро сви изненађени драматичношћу и брзином расплета. Знало се и шушкало да код радикала нешто шкрипи. Афера са Мајом Гојковић је била само врх леденог брега. Одавно већ то није била она војнички дисциплинована екипа која се креће по команди и која је својом организованошћу и јединством како код поштоваоца тако и код противника изазивала респект и неку врсту страхопоштовања.

Већ извесно време, а посебно се то могло видети за време и након последњих председничких и парламентарних избора, радикали су све више личили на раштимовани оркестар који је све теже успевао да сачува макар и привид некадашње хармоније и склада. И није ту реч само о стању у врху и погоршаним односима између неколицине главних лидера. Читав радикалски универзум као да се почео урушавати, партијска дисциплина је попуштала на свим нивоима, кадрови су се почели гложити, бирачко тело осипати, а у неким крајевима је прорадио већ познати СПО синдром, тј. стање у којем странка на изборима осваја мање гласова него што у тој средини званично има чланова.

Око тога ће се сад испредати сумњива митологија, али чињеница је да су са избијањем Николића у први план, од 2003. и готово сензационалне победе над фаворизованим кандидатом ДОС-а Драгољубом Мићуновићем, па све до (јовандањских) парламентарних избора јануара 2007. радикали доживљавали континуирани успон, и да је улазак у власт требало је да буде логичан исход и круна тог раста. До тога, међутим, није дошло, делом због Коштуничиног чудног политичког маневрисања, а делом због западног вета и Шешељевих хашких директива. Истини за вољу, постпетооктобарски опоравак радикала почео је још док је Шешељ био у земљи, као резултат првих резочарења у нову власт због сукоба у ДОС-у и неиспуњених обећања. (На првим председничким изборима, септембра 2002. Шешељ је против фаворизованих Коштунице и Лабуса освојио 845 000 гласова, да би на оним поновљеним, децембра исте године, већ пребацио милион. А да и не говоримо о оних милионице гласова и победи над Зораном Лилићем из 1997.) Али нема сумње да су Николићево искуство, смиреност и толеранција дубоко уграђени у темеље радикалских успеха и неуспеха током последње деценије.

На Николићеву жалост, а можда и не само његову, његова испружена рука често је остајала у ваздуху, тј. на другој страни није било никога да је искрено прихвати. Његови „реформски“ напори на нормализацији, системизацији и тихој „дешешељизацији“ радикала или нису примећивани, или су, уз призивање пословице о вуку који мења длаку али не и ћуд, жигосани као још једно радикалско лукавство. Другој, владајућој Србији, која сада игра отужни медијско-политички играч, ронећи углавном крокодилске сузе над „добрим Томом“ и згража се над „злим Шешељем“, Николић је био потребан и добар само онда када гаси политички пожар, када се предаје и признаје пораз. А да је неко збиља желео да помогне „реформисање“ радикала, не би водио онакве антирадикалске

кампање какве је ДС у два маха водио још колико пре пар месеци. Не би сликама и карикатурама „Томе Гробара“ плашио Србију. И припустио би га у власт макар на локалном и (бео)градском нивоу. Уосталом, да ли ико има илузија о томе којој опцији би се, на пример, са функције градоначелника Београда, данас приклонио Александар Вучић?

С друге стране, без обзира на спорадичне поруке и изјаве, Шешељ никада није намеравао да буде само „енглеска краљица“ и да руковођење странком заиста препусти Николићу, Вучићу и осталима. Међутим, пре мање од годину дана, Маја Гојковић и Томислав Николић – чак и без Вучића, а камоли са њим – представљали су тандем који је практично у свако доба Војиславу Шешељу могао рећи „не“. Тога је и он сам био свестан и зато је свој притисак пажљиво дозирао и вребао своју прилику. И баш као у оној поучној причи о снопу и прutowима, чекао их је и ломио једно по једно.

Шта се догодило и шта се променило у међувремену? Практично све. Шешељ је, најпре, својим успешним штрајком глађу, а онда и својим углавном ефектним наступом у хашкој судници медијски и политички васкрсао, док се, на другој страни, након два узастопна пораза на председничким и парламентарним изборима Николић нашао на ивици политичке смрти. Али погубнији чак и од ових пораза био је утисак да Николић као да више нема снаге, енергије и амбиције да настави борбу.

Шешељ и демократе тренутно јесу несумњиви добитници из читаве ове гужве са Николићем. Шешељ се, наизглед, релативно безболно ратосиљао највећег страначког конкурента, а они су успели да поцепају и у сваком случају озбиљно уздрмају најјачу опозициону странку. Но, Шешељ ће тек да види колико ће све ово да га кошта. Ако Николић успе да одоли сиренском зову демократских медија, тајкуна, амбасадора и других „пријатеља“ који ће га салетати наредних дана и недеља, штета коју ће направити рејтингу и имиџу СРС-а могла би бити много већа од једног правно сумњивог посланичког клуба. А, с друге стране, без Николића и без власти, „решешељизовани“ радикали, чак и ако буду мало бројчано ослабљени, биће куд и камо бескомпромиснији, очајнији и опаснији противник Тадићевој „европској Србији“ него што су то били икада пре. У сваком случају, ни радикали ни српска политика више никада неће бити исти.